

การออกแบบของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี
พรพจน์ หมั่นหาญ^{1*} สิริวิภา วิมุกตายน² และ เข้มชาติ เขยชม³

SOUVENIR DESIGNING FOR THE HISTORIC PANEAD MUSEUM IN CHANTHABURI
PROVINCE

Pornpot Maunhan^{1*} Siriwibha Wimuktayana² and Kemchart Cheycom³

^{1 2 3} คณะอัญมณีศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

^{1 2 3} Faculty of Gemological Sciences and Applied Arts, RambhaiBarni Rajabhat University

*Corresponding author E-mail address: pornpotmaunhan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาลวดลายจากโบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี 2) เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี โดยมีการลำดับขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องทางด้านประวัติศาสตร์จังหวัดจันทบุรีและโบราณสถานจำนวน 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่กำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ 2) สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านการออกแบบ และพัฒนางานผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ทำการประเมินการออกแบบจำนวน 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาพจำลองการออกแบบประกอบกับแบบสอบถามการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัย พบว่าจากการศึกษาลวดลายจากโบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี ลวดลายที่เป็นจุดเด่นและเก่าแก่ที่สุด ที่ปรากฏบนทับหลังศิลปะแบบทวารวดี พ.ศ.1150 เช่น ตัวมกร ครุฑยุคนาค ลายพวงมาลัยสลักกับลายพวงอุบะ สามารถนำมาใช้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในการออกแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกจำนวน 3 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ คือ นาฬิกาขวนผนัง กลองใส่ของขนาดเล็ก และพวงกุญแจ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เหมาะสมกับกรรมวิธีการผลิต ในการออกแบบนาฬิกาขวนผนัง สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.51) ในด้านความสวยงาม ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.70) ในด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.51) ในด้านกรรมวิธีการผลิต และ ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.57) ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะ ในการออกแบบอุปกรณ์ใส่เครื่องเขียน สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ C มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.40) ในด้านความสวยงาม ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.50) ในด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.40) ในด้านกรรมวิธีการผลิต และ ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.57) ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะ ในการออกแบบพวงกุญแจทั้ง 3 รูปแบบ สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.81) ในด้านความสวยงาม ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.66) ในด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.51) ในด้านกรรมวิธีการผลิต และ ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.57) ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะ

คำสำคัญ ของที่ระลึก พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานเมือง

ABSTRACT

The objectives of this research were to investigate the design from the Historic Panead Museum in Chanthaburi Province, and to design souvenirs for the Historic Panead Museum in Chanthaburi Province. This research was studied and collected information by structured interview with three history experts in Chanthaburi province and historic sites while three product design and development experts evaluated souvenir designs and conveyed their opinions and suggestions. The instruments for the evaluation were the design models and a questionnaire. The data from the questionnaire survey were analyzed by mean and standard deviation. The results showed that the design from the Historic Panead Museum in Chanthaburi

Province was the most historical and distinctive design which appears on Tap Lang ThalaBoriwat art period 1150 B.E. such as Magara, KrutYut Naga and the styles of garland. These arts can create the unique souvenir designs. The researchers have developed these unique designs into three products which were the products of a clock, a small box and a key chain. From related researches, it can be noted that every designs should be suitable with the production process. As the statistical results, for the clock design, it found that the product model A had an overall average at the most level which classified as follows; the beautiful part was ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.51), the useful part was ($\bar{X}$ = 4.00, S.D.= 0.70,) the production process part was ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.51) and the unique design was ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.57), While the small box design indicated that the product model C had an overall average at the most level which classified as follows; the beautiful part was ($\bar{X}$ = 4.83, S.D.= 0.40), the useful part was ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.50), the production process part was ($\bar{X}$ = 4.83, S.D.= 0.40) and the unique design was ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.57). When considering at the key chain design, it found that the product model A had an overall average at the most level which classified as follows; the beautiful part was ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.81), the useful part was ($\bar{X}$ = 4.22, S.D.= 0.66), the production process part was ($\bar{X}$ = 4.66, S.D.= 0.51) and the unique design was ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.57.)

Key word: Souvenir design, Museum, Historic Panead Museum

บทนำ

โบราณสถานเมืองเพนียดตั้งอยู่บนที่ลาดเชิงเขาสะพานทางด้านทิศตะวันตก อาณาเขตครอบคลุม หมู่บ้านเพนียด หมู่บ้านสระบาป ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สันนิษฐานจากขนาดของเมืองโบราณ และปริมาณวัตถุที่พบจำนวนมากและหลายยุคสมัย เมืองจันทบุรีพบหลักฐานทางโบราณคดีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่พบบริเวณพื้นที่ทางตอนเหนือ แหล่งโบราณคดีส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนเนินดินริมลำน้ำ พบเครื่องมือขวานหินขัด กำไลหิน หินลับ หินบด เครื่องปั้นดินเผาบนพื้นที่เนินดินขนาดใหญ่ (พระครูจรรุจเรขมากร. เอกสารประกอบการเรียนรู้ : มปป) ได้ค้นพบทับหลังแบบกาลาบริวัต 4 ชั้นที่วัดทองทั่ว จังหวัดจันทบุรี ซึ่งนับว่าเป็นทับหลังขอมแบบกาลาบริวัตอย่างแท้จริง พร้อมกันนี้ยังมีทับหลังอีกชั้นหนึ่งซึ่งรักษาอยู่หน้าอุโบสถวัดสุภานุราม จังหวัดอุบลราชธานี อาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างศิลปะขอมแบบกาลาบริวัตและสมโบร์ไพรพุกและอาจสลักขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 1150. (ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล, 2515 : 11-17) จากหลักฐานดังกล่าว ทำให้สันนิษฐานว่าเมืองเพนียดอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 12 - 18 มีวัฒนธรรมแบบเขมรช่วงก่อนเมืองพระนคร อีกทั้งโบราณสถานเมืองเพนียด ได้ขึ้นทะเบียนโดยกรมศิลปากรเมื่อปี พ.ศ.2478 ลักษณะเป็นกำแพงก่อด้วยศิลาแลง กว้าง 16 เมตร ยาว 26 เมตร สูง 3 เมตร สันนิษฐานว่าเดิมเป็นที่เมืองจันทบุรียุคแรกมีอายุไม่น้อยกว่า 1000 ปี

ในปัจจุบันได้มีการเปิดเป็นพิพิธภัณฑสถานเมืองเพนียดเริ่มเมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2550 การจัดแสดงอยู่ในพื้นที่กว้างขวาง เป็นอาคารแยกที่มีทางเดินเชื่อมกับศาลาการเปรียญโอโถงสวยงาม การจัดแสดงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนจัดแสดงโบราณวัตถุเมืองเพนียด กับอีกส่วนหนึ่งเป็นโบราณวัตถุของวัด สำหรับผู้ที่ต้องการมาศึกษาหาความรู้และเป็นแหล่งการเรียนรู้ โบราณวัตถุ และชุมชนได้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและสิ่งของที่มีอยู่ในชุมชน (พระปลัดถาวร ถาวโร, 2553 :140 -143) ปัจจุบันของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ด้วยกลายเป็นค่านิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่จะต้องซื้อหาสินค้าของที่ระลึกเพื่อเป็นของตนเองและของฝากญาติมิตรกันทุกครั้งที่มีโอกาส จึงเกิดเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่มีฝีมือถึงกับกลายเป็นแหล่งผลิตขนาดใหญ่กันทั้งหมู่บ้าน รวมทั้งเป็นแหล่งขายปลีกขายส่ง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวในตัว (ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2531:64-65)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและออกแบบของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี เพื่อเป็นแนวทางที่ชุมชนมีความต้องการที่จะได้ความรู้ ทักษะในการจัดทำของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว และช่วยเสริมภาพลักษณ์ คุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ความสำคัญของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ประวัติศาสตร์ผ่านทางของที่ระลึกโดยยังคงรักษาไว้ซึ่งเค้าโครงเดิมของลวดลายและศิลปะเฉพาะของโบราณสถานเมืองเพนียด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลวดลายจากโบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี
2. เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี

วิธีดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาลวดลายจากโบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์จังหวัดจันทบุรีและโบราณสถาน จำนวน 3 ท่าน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาพจำลองการออกแบบประกอบกับแบบสอบถามการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาลวดลายจากโบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี

ผลการศึกษาลวดลายจากโบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี เมืองเพนียดมีศิลปวัฒนธรรมทับซ้อนกันมายาวนานหลายช่วงสมัย ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมศิลปะศาสนาจากขอมโบราณ ชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมชิ้นเอก คือ ทับหลังศิลปะแบบถาลาบริวัติ พ.ศ.1150 ค้นพบทั้งหมด 3 ชิ้น เก็บรักษาอยู่ที่วัดทองทั่ว 1 ชั้น พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร 1 ชั้น และวัดบน ต.บางกะจะ จ.จันทบุรี 1 ชิ้น ทับหลังศิลปะแบบไพรกเมงกำหนดอายุราว พ.ศ.1175-1240 อยู่ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 1 มีการค้นพบเศียรพระหริหระ (พ.ศ.1018 -1150) พบศิลาจารึกอักษรขอมโบราณ ภาษาสันสกฤต และเขมร ทำจากหินทรายสีแดง มีเทวรูปพระนารายณ์ 4 กร ทำจากโลหะสำริด ศิลปะแบบนครวัด อายุราวพุทธศตวรรษที่ 17 แท่นภาพรูปเคารพหินทราย และมีชิ้นส่วนเทวรูปอีกเป็นจำนวนมาก

ลวดลายที่เป็นจุดเด่นและเก่าแก่ที่สุด ที่ปรากฏบนทับหลังศิลปะแบบถาลาบริวัติ พ.ศ.1150 เช่น ตัวมกร ครุฑยุคนาคาลายพวงมาลัยสลักกับลายพวงอุษะ ซึ่งเหมาะสมต่อการนำมาใช้เป็นเอกลักษณ์ในการออกแบบ

ภาพ 1 ชิ้นส่วนที่พบและลายเส้นทับหลังศิลปะแบบถาลาบริวัติที่เป็นเอกลักษณ์

2. ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี

2.1 แนวทางการกำหนดผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้นำลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวกับการออกแบบของที่ระลึกมาเป็นแนวทางการกำหนดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก นักวิจัยได้มีการสำรวจความต้องการของตลาดก่อนที่จะทำการออกแบบของที่ระลึก พบว่าผลการวิจัยความต้องการของตลาด ได้แก่ นาฬิกาแขวนผนัง นาฬิกาตั้งโต๊ะ กล้องใส่ของขนาดเล็ก พวงกุญแจ ชุดแม่เหล็ก กระดิ่งลม เสื้อโปสการ์ด เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกจำนวน 3 กลุ่มผลิตภัณฑ์ คือ นาฬิกาแขวนผนัง กล้องใส่ของขนาดเล็ก และพวงกุญแจ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็น

กรณีศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับกรรมวิธีการผลิตโดยใช้วัสดุ เช่น ยางซิลิโคน เรซิน ปูนปาสเตอร์ และหินทรายเทียม เป็นต้น มาเป็นแนวทางในการออกแบบของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี

2.2 ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

ภาพ 2 ภาพแบบร่างนาฬิกาแขวนผนัง

ตาราง 1 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ ในด้านความสวยงาม

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความสวยงาม	A	5	0.00	มากที่สุด
	B	3.66	0.57	มาก
	C	3	1.73	ปานกลาง
มีรูปทรงที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	A	4.33	0.57	มาก
	B	4.33	0.57	มาก
	C	2.66	1.52	ปานกลาง
รวม	A	4.66	0.51	มากที่สุด
	B	4.00	0.70	มาก
	C	2.83	1.47	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านความสวยงาม รูปแบบ A มีรูปแบบมีความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.00) รูปแบบ A และ B มีรูปทรงที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33) เท่ากัน โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านความสวยงาม รูปแบบ A มีความสวยงามในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) รองลงมา คือ รูปแบบ B มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00) ตามลำดับ

ตาราง 2 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านประโยชน์ใช้สอย

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	5.00	0.00	มากที่สุด
	C	3.00	1.73	ปานกลาง
รูปแบบสามารถใช้งานได้สะดวก	A	3.66	0.57	มาก
	B	4.00	1.00	มาก
	C	3.66	0.57	มาก
มีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพา	A	3.66	0.57	มาก
	B	3.66	0.57	มาก
	C	3.66	0.57	มาก
รวม	A	4.00	0.70	มาก
	B	4.22	0.83	มาก
	C	3.44	1.01	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านความประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ B และ A มีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.00 และ $\bar{X}$ = 4.66) ตามลำดับรูปแบบ B สามารถใช้งานได้สะดวกอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00) และรูปแบบ A, B และ C มีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.66) เท่ากัน โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ B และ A มีประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.22 และ ($\bar{X}$ = 4.00) ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านกรรมวิธีการผลิต

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิตจริง	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	5.00	0.00	มากที่สุด
	C	4.00	1.00	มาก
มีเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.33	0.57	มาก
	C	3.33	0.57	ปานกลาง
รวม	A	4.66	0.51	มากที่สุด
	B	4.66	0.51	มากที่สุด
	C	3.66	0.81	มาก

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านกรรมวิธีการผลิต รูปแบบ B และ A มีความเป็นไปได้ในการผลิตจริงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.00 และ $\bar{X}$ = 4.66) ตามลำดับรูปแบบ A มีเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านกรรมวิธีการผลิต รูปแบบ A และ B มีความเหมาะสมในด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66)

ตาราง 4 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ด้านเอกลักษณ์เฉพาะ

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของลวดลายเมืองเพนียด	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.00	0.00	มาก
	C	2.00	1.00	น้อย

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะรูปแบบ A สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของลวดลายเมืองเพนียดอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66)

จากข้อเสนอแนะและความคิดเห็น รูปแบบของนาฬิกาควรมีตัวเลขบอกเวลา ควรคำนึงถึงน้ำหนักของนาฬิกา การใช้วัสดุร่วมในการผลิต และการติดตั้งเพื่อการใช้งาน

สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด ในด้านความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) ในด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00) ในด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) และในด้านเอกลักษณ์เฉพาะอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการปรับปรุงและพัฒนาตามที่คุณวุฒิแนะนำและทำการผลิตต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา

ภาพ 3 ภาพแบบร่างอุปกรณ์ใส่เครื่องเขียน

ตาราง 5 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านความสวยงาม

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความสวยงาม	A	3.66	0.57	มาก
	B	4.00	0.00	มาก
	C	5.00	0.00	มากที่สุด
มีรูปทรงที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	A	3.66	0.57	มาก
	B	4.00	0.00	มาก
	C	4.66	0.57	มากที่สุด
รวม	A	3.66	0.51	มาก
	B	4.00	0.00	มาก
	C	4.83	0.40	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านความสวยงาม รูปแบบ C มีรูปแบบมีความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) รูปแบบ C มีรูปทรงที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านความสวยงาม รูปแบบ C มีความสวยงามในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.83$) รองลงมา คือ รูปแบบ B มีความสวยงามในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านประโยชน์ใช้สอย

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.00	1.00	มาก
	C	4.66	0.57	มากที่สุด
รูปแบบสามารถใช้งานได้สะดวก	A	4.33	0.57	มาก
	B	3.66	0.57	มาก
	C	4.66	0.57	มากที่สุด
มีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพา	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.66	0.57	มากที่สุด
	C	4.66	0.57	มากที่สุด
รวม	A	4.55	0.52	มากที่สุด
	B	4.11	0.78	มาก
	C	4.66	0.50	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านความประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ A และ C มีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) เท่ากันรูปแบบ C สามารถใช้งานได้สะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) และรูปแบบ A, B และ C มีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพาอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) เท่ากัน โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ B และ A มีประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.22 และ $\bar{X}$ = 4.00) ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านกรรมวิธีการผลิต

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิตจริง	A	4.33	0.57	มาก
	B	4.33	0.57	มาก
	C	4.66	0.57	มากที่สุด
มีเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ	A	5.00	0.00	มากที่สุด
	B	5.00	0.00	มากที่สุด
	C	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	A	4.14	0.51	มาก
	B	4.14	0.51	มาก
	C	4.83	0.40	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านกรรมวิธีการผลิต รูปแบบ C มีความเป็นไปได้ในการผลิตจริงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) รูปแบบ A, B และ C มีเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 5.00) เท่ากัน โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านกรรมวิธีการผลิต รูปแบบ C มีความเหมาะสมในด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.83)

ตาราง 8 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะ

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของลวดลายเมืองเพนียด	A	4.33	0.57	มาก
	B	4.00	1.00	มาก
	C	4.33	0.57	มาก

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะรูปแบบ A และ C สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของลวดลายเมืองเพนียดอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.33) เท่ากัน

จากข้อเสนอแนะและความคิดเห็น รูปแบบของอุปกรณ์ใส่เครื่องเขียนควรพัฒนาให้มองเห็นเอกลักษณ์อย่างน้อย 2 ด้าน และรูปแบบ A ต้องระวังการแตกหักเสียหาย

สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ C มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด ในด้านความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.83) ในด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) ในด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด

มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.83) และในด้านเอกลักษณ์เฉพาะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.33) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการปรับปรุงและพัฒนาตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำและทำการผลิตต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา

ภาพ 4 ภาพแบบร่างพวงกุญแจ

ตาราง 9 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านความสวยงาม

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความสวยงาม	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	3.66	0.57	มาก
	C	4.00	1.00	มาก
มีรูปทรงที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	3.66	0.57	มาก
	C	4.00	1.00	มาก
รวม	A	4.66	0.81	มากที่สุด
	B	3.66	0.46	มาก
	C	4.00	0.89	มาก

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านความสวยงาม รูปแบบ A มีรูปแบบมีความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) รูปแบบ A มีรูปทรงที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านความสวยงาม รูปแบบ A มีความสวยงามในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.66) รองลงมา คือ รูปแบบ C มีความสวยงามในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.00) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านประโยชน์ใช้สอย

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	A	4.33	0.57	มาก
	B	4.00	0.00	มาก
	C	3.66	0.57	มาก
รูปแบบสามารถใช้งานได้สะดวก	A	4.33	0.57	มาก
	B	4.00	0.00	มาก
	C	3.66	0.57	มาก
มีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพา	A	4.00	1.00	มาก
	B	4.33	1.15	มาก
	C	4.00	1.00	มาก
รวม	A	4.22	0.66	มาก
	B	4.11	0.60	มาก
	C	3.77	0.66	มาก

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านความประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ A และ B มีความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$ และ $\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ รูปแบบ A และ B สามารถใช้งานได้สะดวกอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$ และ $\bar{X} = 4.00$) และรูปแบบ B มีขนาดที่เหมาะสมความสะดวกต่อการพกพาอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.33$) โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านประโยชน์ใช้สอย รูปแบบ A มีประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.22$)

ตาราง 11 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านกรรมวิธีการผลิต

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
รูปแบบมีความเป็นไปได้ในการผลิตจริง	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	5.00	0.00	มากที่สุด
	C	5.00	0.00	มากที่สุด
มีเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุ	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.66	0.57	มากที่สุด
	C	4.66	0.57	มากที่สุด
รวม	A	4.66	0.51	มากที่สุด
	B	4.83	0.40	มากที่สุด
	C	4.83	0.40	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านกรรมวิธีการผลิต รูปแบบ B และ C มีความเป็นไปได้ในการผลิตจริงอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 5.00$) เท่ากัน รูปแบบ A, B และ C มีเหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) เท่ากัน โดยค่าเฉลี่ยรวมในด้านกรรมวิธีการผลิต รูปแบบ B และ C มีความเหมาะสมในด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.83$) เท่ากัน

ตาราง 12 แสดงผลความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

รายละเอียด	N = 3			
	รูปแบบ	$\bar{X}$	SD	แปลความ
สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของลวดลายเมืองเพนียด	A	4.66	0.57	มากที่สุด
	B	4.66	0.57	มากที่สุด
	C	4.66	0.57	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะรูปแบบ A, B และ C สามารถบ่งบอกถึงเอกลักษณ์เฉพาะของลวดลายเมืองเพนียดอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) เท่ากัน

จากข้อเสนอแนะและความคิดเห็น พวงกุญแจสามารถปรับเปลี่ยนวัสดุเป็นซิลิโคนผสมสีได้ซึ่งทำให้ใช้งานได้ดีขึ้น ช่วยลดการขีดข่วนสิ่งของอื่นๆ

สรุปได้ว่าภาพตัวอย่างรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด ในด้านความสวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) ในด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.22$) ในด้านกรรมวิธีการผลิตอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) และในด้านเอกลักษณ์เฉพาะอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.66$) ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการปรับปรุงและพัฒนาตามที่คุณวุฒิแนะนำและทำการผลิตต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา

ภาพ 5 ภาพต้นแบบจริงตามแนวทางพัฒนา

สรุปและอภิปรายผล

เมืองเพนียดมีศิลปวัฒนธรรมที่ซับซ้อนกันมายาวนานหลายช่วงสมัย ได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมศิลปะศาสนาจากขอมโบราณ ลวดลายที่เป็นจุดเด่นและเก่าแก่ที่สุด ที่ปรากฏบนทับหลังศิลปะแบบทวารวดี พ.ศ. 1150 เช่น ตัวมกร ครุฑยุคนาค ลายพวงมาลัยสลักกับลายพวงอุษะ ซึ่งเหมาะสมต่อการนำมาใช้เป็นเอกลักษณ์ในการออกแบบ สอดคล้องกับ ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2531 : 2-4) ผู้ออกแบบควรเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบให้มีลักษณะสอดคล้องกับความเป็นสิ่งนั้นอย่างแท้จริง เช่น ประวัตินี้ เรื่องราวรายละเอียด รูปภาพ หลักฐานเอกสารตีพิมพ์ และพระปัลลิวารุ และคณะ (2553 : 142-143) แนวทางที่ชุมชนมีความต้องการจะทำต่อไป คือ ต้องการนำเสนอขยายผลเรื่องราวประวัติศาสตร์โบราณคดีที่ชุมชนรับรู้มาสู่สาธารณชนวงกว้างขึ้นโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

การกำหนดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่านักวิจัยทางการออกแบบได้มีการสำรวจความต้องการของตลาดก่อนที่จะทำการออกแบบของที่ระลึกพบว่าผลการวิจัยความต้องการของตลาด ได้แก่ นาฬิกาแขวน

ผนัง นาฬิกาตั้งโต๊ะ ชุดแม่เหล็ก (ปนัดดา มนุรัชฎา 2555 : บทคัดย่อ) กล่องใส่ของขนาดเล็ก พวงกุญแจ กระดิ่งลม (ณัชชานุช นาคะปัท 2551 : บทคัดย่อ) เสื้อโปสการ์ด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2531 : 2-4) กล่าวว่า การสำรวจ ค่านิยมอาจหมายถึง ความสนใจ ความพึงพอใจ ความชอบ ความนิยม และความต้องการ สิ่งเหล่านี้มนุษย์ยึดถือไว้สำหรับเป็นแนวทางในการใช้เลือกหรือแนวทางในการจัด ผู้ที่สร้างสรรค์ต้องใช้ในการสังเกตและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมของผู้บริโภค ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกจำนวน 3 กลุ่ม ผลิตภัณฑ์ คือ นาฬิกาแขวนผนัง กล่องใส่ของขนาดเล็ก และพวงกุญแจ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เหมาะสมกับกรรมวิธีการผลิตโดยใช้วัสดุ เช่น ยางซิลิโคน เรซิน ปูนปาสเตอร์ และหินทรายเทียม เป็นต้น มาเป็นแนวทางในการออกแบบของที่ระลึกสำหรับพิพิธภัณฑ์โบราณสถานเมืองเพนียด จ.จันทบุรี

ในการออกแบบ นาฬิกาแขวนผนังรูปแบบ A, กล่องอุปกรณ์เครื่องเขียนรูปแบบ C, และพวงกุญแจรูปแบบ A มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด ในด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านกรรมวิธีการผลิต และด้านเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับ สาคร คันธโชติ (2547 : 69-70) กล่าวว่า ความสวยงามเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการออกแบบและเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจได้ดีของงานนั้น ๆ ในด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับธีระชัย สุขสด (2544 : 88-91) กล่าวว่า ของที่ระลึกต้องสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะดวกสบาย มีรูปแบบและลวดลายแฝงไปด้วยลักษณะเฉพาะถิ่นบ่งบอกลักษณะของกลุ่มชนนั้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีระชัย สุขสด. (2544). การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์.
- ปนัดดา มนุรัชฎา. (2555). ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายในร้านค้าพิพิธภัณฑ์. วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2531). ของที่ระลึก. กรุงเทพฯ : โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์.
- พระครูจรรุขมากร. (มปป). วัดทองทั่ว แหล่งเรียนรู้โบราณสถานเมืองเพนียด. เอกสารประกอบการเรียนรู้.
- พระปลัดถาวร ถาวโร. (2553) : การฟื้นฟูและอนุรักษ์โบราณสถานเมืองเพนียดโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ต.คลองนารายณ์ อ.เมือง จ.จันทบุรี. ศูนย์ประสานงานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคตะวันออก มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น .
- ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล. (2549). ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ถึง พ.ศ. ๒๐๐๐. (พิมพ์ครั้งที่ 4). แพร่พิทยา.
- ณัชชานุช นาคะปัท. (2551). โครงการออกแบบของที่ระลึก 12 ราศี. วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2539). ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- สาคร คันธโชติ. (2547). การออกแบบผลิตภัณฑ์งานไม้. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.